EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

8. detsember 2011 *

Kohtuasjas C-272/09 P,

mille ese on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 15. juulil 2009 esitatud apellatsioonkaebus,

KME Germany AG, varem KM Europa Metal AG, asukoht Osnabrück (Saksamaa),

KME France SAS, varem Tréfimétaux SA, asukoht Courbevoie (Prantsusmaa),

KME Italy SpA, varem Europa Metalli SpA, asukoht Firenze (Itaalia),

esindajad: *avvocato* M. Siragusa, *avocat* A. Winckler, *avvocato* G. C. Rizza, *advokat* T. Graf ning *avvocato* M. Piergiovanni,

apellandid,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: E. Gippini Fournier ja J. Bourke, keda abistas *solicitor* C. Thomas, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimese astme kohtus,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J.N. Cunha Rodrigues, kohtunikud U. Lõhmus, A. Rosas (ettekandja), A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. oktoobri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 10. veebruari 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma apellatsioonkaebuses paluvad KME Germany AG, varem KM Europa Metal AG, KME France SAS, varem Tréfimétaux SA, ning KME Italy SpA, varem Europa Metalli SpA (edaspidi koos „KME kontsern") tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 6. mai 2009. aasta otsuse kohtuasjas T-127/04: KME Germany jt *vs.* komisjon (EKL 2009, lk II-1167; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega kohus jättis rahuldamata nende nõude tühistada neile komisjoni 16. detsembri 2003. aasta otsuse K(2003) 4820 (lõplik), mis käsitleb [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetlust (juhtum COMP/E-1/38.240 – Tööstuslikud torud) (edaspidi „vaidlusalune otsus"), artikli 2 punktide c, d ja e alusel määratud trahvid või vähendada nende summat.

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 15 lõikes 2 on sätestatud:

„Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000–1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10 %

iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad [EÜ] artikli [81] lõiget 1 või artiklit [82]; või

b) rikuvad artikli 8 lõike 1 alusel määratud kohustusi.

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust."

3 Määruse nr 17 artiklis 17 on sätestatud:

„Ühenduse kohtul on [EÜ] artikli [229] tähenduses täielik pädevus vaadata läbi otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed; ühenduse kohus võib määratud trahvi või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada."

4 Määrus nr 17 tunnistati kehtetuks ning asendati nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205), mida kohaldatakse alates 1. maist 2004. Selle määruse artikkel 31 on sarnane määruse nr 17 artikliga 17.

5 Komisjoni teatise „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta" (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised"), mis kuulus kohaldamisele vaidlusaluse otsuse tegemise ajal, preambul kõlas järgmiselt:

„[S]uunistes kirjeldatud põhimõtted peaksid tagama komisjoni otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse nii ettevõtjate kui ka Euroopa Ühenduste Kohtu silmis, samas säilitades kaalutlusõiguse, mis asjakohaste õigusaktide alusel on komisjonile antud trahvide määramiseks 10 % piires kogukäibest. Seda kaalutlusõigust tuleb siiski kasutada ühtse ja mittediskrimineeriva poliitika kohaselt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistamise eesmärkidega.

Trahvisumma kindlaksmääramise uus meetod põhineb järgmistel eeskirjadel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude arvessevõtmiseks."

6 Suuniste punktist 1 tuleneb, et „[p]õhisumma määratakse kindlaks rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal, mis on ainsad määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 osutatud kriteeriumid".

7 Rikkumise raskusastme osas on suuniste punktis 1 A sätestatud, et rikkumise raskuse hindamisel tuleb arvesse võtta selle laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjakohase geograafilise turu suurust. Rikkumised jagunevad kolme kategooriasse: kerged rikkumised, rasked rikkumised ja väga rasked rikkumised.

8 Suuniste kohaselt on väga rasked rikkumised eelkõige horisontaalsed piirangud, näiteks „hinnakartellid" ja turujagamiskvoodid. Võimalik trahvi põhisumma on „rohkem kui 20 miljonit [eurot]". Suunistes tuuakse esile vajadust kohaldada erinevat põhisummat, et võtta arvesse toimepandud rikkumise laadi, rikkujate tegelikku majanduslikku

suutlikkust põhjustada olulist kahju muudele turuosalistele, eeskätt tarbijatele, trahvi hoiatavat mõju ning ettevõtjate õigus- ja majandusteadmisi ning infrastruktuure, mis võimaldavad neil kindlaks teha, et nende tegevus kujutab endast rikkumist. Samuti on täpsustatud, et kui rikkumine hõlmab mitut ettevõtjat, võib osutuda vajalikuks võtta arvesse konkreetse juhtumi kaalu ja seega rikkumise tegelikku mõju igale konkureerivale ettevõtjale, eeskätt juhul, kui samalaadseid rikkumisi toimepanevate ettevõtjate suurus erineb üksteisest oluliselt.

9 Rikkumiste kestuse osas eristatakse suunistes lühiajalisi rikkumisi, mis on üldiselt lühemad kui üks aasta, keskmise kestusega rikkumisi, mis üldiselt kestavad ühe aasta kuni viis aastat, ning pikaajalisi rikkumisi, mis on üldiselt pikemad kui viis aastat. Viimaste puhul on ette nähtud, et rikkumise raskusastme põhjal määratud trahvi lisasummat võib suurendada kuni 10 % aasta kohta. Suunistega muudeti rangemaks ka trahvisumma suurendamist pikaajaliste rikkumiste eest, et kehtestada tõhusad sanktsioonid piirangute puhul, millel on pikka aega olnud kahjulik mõju tarbijatele, ning kannustada kindlasti rikkumisest teatama või komisjoniga koostööd tegema.

10 Suuniste punkti 2 kohaselt võidakse trahvi põhisummat suurendada raskendavatel asjaoludel, näiteks kui sama ettevõtja või samad ettevõtjad panevad uuesti toime sama laadi rikkumise. Suuniste punktist 3 ilmneb, et seda põhisummat võidakse vähendada, kui ilmnevad kergendavad asjaolud, milleks on näiteks ettevõtja puhtalt passiivne või käsutäitja roll rikkumises, kokkulepete täitmata jätmine või ettevõtja tõhus koostöö menetluses, mis jääb väljapoole komisjoni teatist, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või vähendamist kartellide puhul (EÜT 1996, C 207, lk 4; edaspidi „koostööteatis").

11 Suunised asendati alates 1. septembrist 2006 suunistega määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2).

12 Koostööteatises määratletakse, millistel tingimustel võib komisjoni poolt kartellikokkuleppe suhtes läbiviidava uurimise käigus temaga koostööd tegevaid ettevõtjaid neil muidu tasumisele kuuluvast trahvist vabastada või trahvi vähendada. Selle teatise B jaost tuleneb, et ettevõtja puhul, kes teavitab komisjoni kartellist enne, kui komisjon on alustanud uurimist, tingimusel et komisjonil ei ole piisavalt teavet, et tõendada teatatud kartelli olemasolu, või kes esimesena esitab määravad tõendid kartelli olemasolu kohta, vähendatakse trahvisummat vähemalt 75 % või jäetakse talle trahv üldse määramata. Selle teatise D jao kohaselt vähendatakse ettevõtja trahvisummat 10–50 % eeskätt juhul, kui enne vastuväiteteatise saatmist on ta komisjonile esitanud teavet, dokumente või muid tõendeid, mis aitavad tuvastada toimepandud rikkumist.

13 Koostööteatis asendati alates 14. veebruarist 2002 komisjoni teatisega, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155). Siiski kohaldas komisjon käesolevas kohtuasjas koostööteatist, kuna ettevõtjad lähtusid komisjoniga koostööd tehes sellest koostööteatisest.

Vaidluse taust

14 Koos teiste ettevõtjatega, nimelt Wieland Werke AG ning Outokumpu Oyj ja Outokumpu Copper Products Oy (edaspidi koos „Outokumpu kontsern”), kes on vasest ja

vasesulamitest pooltoodete tootjad, osalesid apellandid kartellikokkuleppes, mis seisnes hindade fikseerimises ja turgude jagamises tööstuslike torude, täpsemalt kettale või poolile kerituna tarnitavate vasktorude sektoris.

15 Pärast kontrolle ja uurimisi võttis komisjon 16. detsembril 2003 vastu vaidlusaluse otsuse, mille kokkuvõte avaldati 28. aprilli 2004. aasta Euroopa Liidu Teatajas (ELT L 125, lk 50).

16 Vaidlustatud kohtuotsuse asjakohased punktid, kus Üldkohus võttis kokku trahvide arvutamist puudutava vaidlusaluse otsuse osa, on käesoleva apellatsioonkaebuse puhul järgmised:

„11 Esiteks leidis komisjon trahvi lähtesumma kindlaksmääramise osas, et rikkumine, mis seisnes peamiselt hindade kindlaksmääramises ja turgude jagamises, oli oma laadilt väga raske rikkumine ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 294).

12 Rikkumise raskusastme kindlaksmääramisel arvestas komisjon ka asjaolu, et kartell hõlmas kogu Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) territooriumi ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 316). Lisaks sellele uuris komisjon rikkumise tegelikku mõju ja tuvastas, et kartellikokkulepe „mõjutas kogu turgu" ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 314).

[...]

14 Lõpuks võttis komisjon rikkumise raskusastme kindlaksmääramisel arvesse veel ka asjaolu, et tööstuslike vasktorude turg kujutas endast olulist sektorit, mille väärtuseks EMP tasandil hinnati kuni 288 miljonit eurot ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 318).

15 Kõiki neid asjaolusid arvestades järeldas komisjon, et kõnealust rikkumist tuleb pidada väga raskeks ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 320).

[...]

19 Neljandaks kvalifitseeris komisjon rikkumise, mis kestis 3. maist 1988 kuni 22. märtsini 2001, kestuse „pikaks". Seega pidas komisjon kohaseks suurendada asjaomastele ettevõtjatele määratud trahvi lähtesummat 10 % võrra iga kartellis osaletud aasta eest. [...]

[...]

21 Kuuendaks möönis komisjon kergendavate asjaolude alusel, et ilma Outokumpu koostööta oleks ta suutnud tõendada rikkuva käitumise olemasolu üksnes nelja aasta kohta, ning seetõttu vähendas ta tema trahvi põhisummat 22,22 miljoni euro võrra selliselt, et põhisumma vastab trahvile, mis talle oleks selle perioodi eest määratud ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 386).

22 Seitsmendaks ja viimaseks vähendas komisjon [...] koostööteatise D jao alusel trahvisummasid järgmiselt: 50 % võrra Outokumpul, 20 % võrra Wielandil [Werke AG] ja 30 % võrra KME kontsernil ([vaidlusaluse] otsuse põhjendused 402, 408 ja 423)."

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

17 Hagejad esitasid viis väidet, mis kõik puudutasid neile määratud trahvisumma kindlaksmääramist. Need väited puudutasid vastavalt seda, et trahvi lähtesumma arvutamisel ei võetud kohaselt arvesse kartellikokkuleppe tegelikku mõju turule, et valesti on

hinnatud rikkumise poolt mõjutatud sektori suurust, et trahvi lähtesummat on rikkumise kestuse alusel valesti suurendatud, et arvesse ei ole võetud teatud kergendavaid asjaolusid ning et trahvisummat on koostööteatise alusel ebapiisavalt vähendatud.

18 Üldkohus lükkas kõik need väited tagasi ning jättis hagiavalduse tervikuna rahuldamata.

Poolte nõuded

19 Oma apellatsioonkaebuses palub KME kontsern Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– võimalusel ja lähtudes Euroopa Kohtule esitatud asjaoludest osaliselt tühistada vaidlusalune otsus ning vähendada talle määratud trahvisummat;

– mõista käesoleva menetlusega seotud kohtukulud ning kohtukulud Üldkohtus välja komisjonilt, või

– teise võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus, sealhulgas osas, milles Üldkohus mõistis temalt välja kohtukulud, ning saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse.

20 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ning

– mõista kohtukulud välja KME kontsernilt.

Apellatsioonkaebus

21 KME kontsern esitab viis väidet, mis puudutavad vastavalt seda, et rikutud on erinevaid õigusnorme seoses rikkumise mõjuga turule ning käibe, rikkumise kestuse ja apellantide koostöö arvessevõtmisega, ning viimaks on rikutud õigust tõhusale kohtulikule kaitsele.

Esimene väide, et seoses rikkumise mõjuga turule on rikutud erinevaid õigusnorme

Poolte argumendid

22 Hagejad märgivad, et esimene väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 60–74. Need punktid eelnesid poolte argumentide kokkuvõttele ning Üldkohtu seisukohale kahe uue majandusaruande vastuvõetavuse kohta, mille apellandid olid esitanud selleks, et tõendada rikkumise tegeliku mõju puudumist turule, kusjuures Üldkohus otsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 59, et need aruanded on vastuvõetavad.

23 Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 60–74 on sõnastatud järgmiselt:

„60 Käesoleva väite põhjendatuse osas tuleb märkida, et hagejad vaidlustavad nii rikkumise raskuse hindamise komisjoni poolt [...] kui ka erineva kohtlemise, mida komisjon rakendas asjaomaste ettevõtjate turuosade alusel [...].

61 Kõigepealt, mis puudutab asjaomaste ettevõtjate erinevat kohtlemist, siis viitab komisjoni sellekohane põhjendus [vaidlusaluses] otsuses eelkõige vajadusele võtta arvesse „iga ettevõtja kaalu ja seega tema õigusvastase tegevuse tegelikku mõju konkurentsile" ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 322). Siiski tuleb rõhutada, et isegi kui puuduvad tõendid rikkumise tegeliku mõju kohta turul, on komisjonil õigus rakendada erinevat kohtlemist turuosade alusel asjaomasel turul, nagu on välja toodud [vaidlusaluse] otsuse põhjendustes 326–329.

62 Kohtupraktikast tuleneb, et iga asjaomase ettevõtja turuosa konkurentsi piirava tegevusega seotud turul kujutab endast objektiivset asjaolu, mis õiglaselt näitab nendest igaühe vastutust seoses selle tegevuse võimaliku kahjulikkusega normaalsetele konkurentsitingimustele (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-1181, punkt 197).

63 Mis puudutab rikkumise raskuse hindamist, tuleb samuti märkida, et isegi kui komisjon ei ole tõendanud, et kartellikokkuleppel oli turul tegelik mõju, ei mõjuta see rikkumise kvalifitseerimist „väga raskeks" ega seega ka trahvisummat.

64 Selles osas tuleb tõdeda, et konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratavate karistuste ühenduse süsteemist, nagu see on määrusega nr 17 kehtestatud ja kohtupraktikas tõlgendatud, tuleneb, et kartellikokkulepped väärivad oma laadi tõttu kõige raskemaid trahve. Kartellikokkulepete võimalik tegelik mõju turule, eelkõige küsimus, mil määral tõi konkurentsi piiramine kaasa kõrgema turuhinna kui see, mis oleks olnud ilma kartellita, ei ole trahvide taseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium (vt selle kohta Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: Musiques diffusion française jt *vs*. komisjon, EKL 1983, lk 1825, punktid 120 ja 129; 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-219/95 P: Ferriere Nord *vs*. komisjon, EKL 1997, lk I-4411, punkt 33; 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-286/98 P: Stora Kopparbergs Bergslags *vs*. komisjon, EKL 2000, lk I-9925, punktid 68–77, ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-407/04 P: Dalmine *vs*. komisjon, EKL 2007, lk I-829, punktid 129 ja 130; eespool punktis 62 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt *vs*. komisjon, punkt 225; vt samuti kohtujurist Mischo ettepanek Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsusele kohtuasjas C-283/98 P: Mo och Domsjö *vs*. komisjon, EKL 2000, lk I-9855, I-9858, punktid 95–101).

65 Tuleb lisada, et suunistest nähtub, et kokkuleppeid või kooskõlastatud tegevust, mille eesmärk on nagu käesolevas asjas esiteks hindade kehtestamine ja teiseks klientuuri jagamine, võib ainuüksi nende laadi tõttu kvalifitseerida „väga raskeks", ilma et oleks vaja, et sellist tegevust iseloomustaks konkreetne mõju või geograafiline ulatus. Seda järeldust kinnitab asjaolu, et kuigi „raskete" rikkumiste kirjelduses on otseselt mainitud mõju turule ja tagajärgi suurele osale ühisturust, ei mainita „väga raskete" rikkumiste kirjelduses seevastu ei tegelikku mõju ega teatava geograafilise ala mõjutamist (Esimese Astme Kohtu 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: Groupe Danone *vs*. komisjon, EKL 2005, lk II-4407, punkt 150).

66 Lisaks märgib Esimese Astme Kohus, et komisjon on asjaomase kartellikokkuleppe tegelikku mõju õiguslikult piisavalt tõendanud.

67 Seda silmas pidades tuleb rõhutada, et kohtupraktikas on tagasi lükatud hagejate eeldus, mille kohaselt komisjon on olukorras, kus ta trahvisumma kindlaksmääramisel tugineb kartellikokkuleppe tegelikule mõjule, kohustatud teaduslikult tõestama, et on olemas tajutav majanduslik mõju turul ning põhjuslik seos selle mõju ja rikkumise vahel.

68 Esimese Astme Kohus on mitmel korral leidnud, et kartellikokkuleppe tegelik mõju turule tuleb lugeda piisavalt tõendatuks, kui komisjon suudab esitada konkreetseid ja usaldusväärseid kaudseid tõendeid, mis viitavad mõistliku tõenäosusega sellele, et kartellikokkuleppel oli mõju turule (vt eelkõige [18. juuli 2005. aasta] otsus [kohtuasjas T-241/01:] Scandinavian Airlines System *vs.* komisjon, [EKL 2005, lk II-2917], punkt 122; Esimese Astme Kohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3627, punktid 159–161; otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punktid 153–155; otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3255, punktid 176–178; otsus kohtuasjas T-322/01: Roquette Frères *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3137, punktid 73–75).

69 Selles osas tuleb märkida, et hagejad ei ole vaidlustanud eespool punktis 13 välja toodud nende faktide sisu, millele komisjon tugines, et järeldada kartellikokkuleppe tegeliku mõju olemasolu turule, st asjaolu, et hinnad langesid ajal, mil salajast kokkulepet eriti rangelt ei järgitud, ja tõusid oluliselt muudel perioodidel, müügimahtusid ja hinnatasemeid puudutavate andmete vahetamise süsteemi kehtestamine, kartellikokkuleppe poolte ühine suur turuosa ja asjaolu, et kartellikokkuleppes osalejate vastavad turuosad jäid suhteliselt stabiilseks kogu rikkumise vältel. Hagejad väitsid üksnes seda, et nimetatud asjaolud ei tõenda, et kõnealusel rikkumisel oli tegelik mõju turule.

70 Kohtupraktikast tuleneb, et komisjon võib eelnevas punktis viidatud tõendite alusel õiguspäraselt järeldada, et rikkumisel oli tegelik mõju turule (vt selle kohta eespool […] viidatud kohtuotsus[ed] Jungbunzlauer *vs.* komisjon, punkt 159; […] Roquette Frères *vs.* komisjon, punkt 78; […] 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, punkt 165; […] otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, punkt 181; Esimese Astme Kohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02-T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-5169, punktid 285–287).

71 Mis puudutab hagejate argumenti, mille kohaselt sisaldab toimik näiteid salajaste kokkulepete mittejärgimise kohta, siis tuleb märkida, et sellest, et kartelli liikmed alati kokkuleppeid ei järginud, ei piisa turule tekkiva mõju välistamiseks (vt selle kohta eespool […] viidatud Esimese Astme Kohtu otsus Groupe Danone *vs.* komisjon, punkt 148).

72 Hageja argumentidega tema enda käitumise kohta ei saa samuti nõustuda. Nimelt, hinnates kartellikokkuleppe mõju turule, on asjakohatu ettevõtja enda väidetav tegelik käitumine, arvesse tuleb võtta ainult rikkumisest tervikuna tulenevat mõju (Esimese Astme Kohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-2597, punkt 167). Samamoodi ei saa komisjonile ette heita, et ta tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 303, et esialgne aruanne ei võimalda ümber lükata tema järeldusi rikkumise tegeliku mõju kohta turule. Nimelt käsitleb selles aruandes sisalduv ökonomeetriline analüüs üksnes hagejaid puudutavaid arvandmeid.

73 Seega, arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb käesolev väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

74 Lisaks leiab Esimese Astme Kohus oma täieliku pädevuse raames ja eespool esitatud kaalutlusi silmas pidades, et puudub alus seada kahtluse alla komisjoni hinnangut raskuse alusel kindlaks määratud trahvi lähtesumma kohta."

24 Apellandid väidavad, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsust põhjendanud ebaloogiliselt ja kohatult ning on rikkunud õigusnormi, leides, et komisjon oli neile rikkumise raskuse tõttu määratava trahvi lähtesumma kindlaksmääramiseks õigustatud arvesse võtma kartellikokkuleppe mõju asjaomasele turule, ilma et ta oleks pidanud tõendama, et kokkulepetel oli tegelikult selline mõju, tuletades igal juhul sellise mõju pelkadest viidetest. Kuna Üldkohus otsustas, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt, et kokkulepetel oli mõju turule, moonutas Üldkohus ka ilmselt asjaolusid ning majanduslikku laadi tõendeid, mille KME kontsern oli talle esitanud.

25 Komisjon väidab kõigepealt, et esimene väide ei ole tulemuslik. Apellandid ei ole esitanud argumente vaidlustatud kohtuotsuse punktide 60–65 kohta, milles Üldkohus tõdes, et ei ole vaja tõendada rikkumise tegelikku mõju turule, sõltumata sellest, kas see puudutab kõnealuste ettevõtjate erinevat kohtlemist või rikkumise raskust. Nad vaidlevad vastu vaid Üldkohtu täiendavale arutluskäigule, milles ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 67 ja järgmistes punktides leiab, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt kartellikokkuleppe tegelikku mõju asjaomasele turule.

26 Komisjon märgib, et esimene väide on igal juhul vastuvõetamatu, kuna see puudutab asjaolude ja tõendite hindamist.

27 Komisjon leiab ka, et tema arvates analüüsis Üldkohus nõuetekohaselt tõendeid.

28 Viimaks kinnitab komisjon, et Üldkohus on nõuetekohaselt põhjendanud vaidlustatud kohtuotsust, nimelt selle otsuse punkti 72, milles Üldkohus lükkas tagasi apellantide esitatud argumendid ja tõendid.

Euroopa Kohtu hinnang

29 Apellandid ei vaidle vastu Üldkohtu järeldustele, mis puudutavad rikkumise klassifitseerimist „väga raskeks rikkumiseks" suuniste tähenduses ega ettevõtjate eristamist asjaomasel turul neile kuuluva turuosa alusel, et võtta arvesse iga ettevõtja konkreetset kaalu ja seega tema õigusvastase tegevuse tegelikku mõju konkurentsile. Nad vaidlevad vastu üksnes Üldkohtu järeldusele, mis puudutab kartellikokkuleppe tegelikku mõju kui elementi, mida tuleb trahvi põhisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta.

30 Suuniste punkti 1 A kohaselt tuleb rikkumise raskuse kriteeriumi hindamisel arvesse võtta selle tegelikku mõju turule vaid siis, kui seda saab mõõta.

31 Kartellikokkuleppe tegeliku mõju turule kindlaksmääramine eeldab nimelt seda, et võrreldakse kartellikokkuleppest tulenevat turuolukorda olukorraga, mis oleks tulenenud vabast konkurentsist. Selline võrdlus on tingimata seotud hüpoteeside kasutamisega, kuna muutujaid, mis võivad turgu mõjutada, on palju.

32 Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 300 rõhutas komisjon, et võimatu on määrata kindlaks seda, milliseks oleksid hinnad üle 12 aasta kestnud rikkumise jooksul kujunenud ilma kartellikokkuleppeta. Lükanud ümber apellantide argumendid, esitas komisjon tõendid, mis võimaldasid tal selle otsuse põhjenduses 314 järeldada, et

konkurentsivastane süsteem mõjutas üldiselt turgu, kuigi seda mõju oli võimatu täpsemalt mõõta.

33 Vaidlusalusest otsusest ilmneb seega, et käesoleval juhul ei pidanud komisjon trahvi arvutamisel võimalikuks võtta arvesse seda valikulist tegurit, milleks on rikkumise tegelik mõju turule, kuna seda ei saa mõõta. Seda järeldust ei seatud kahtluse alla vaidlustatud kohtuotsuses.

34 Üldkohus meenutas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 68 ja 70 kohtupraktikat, mis puudutab kartellikokkuleppe tegeliku mõju turule tõendamise nõudeid. Lisaks kontrollis kohus selle kohtuotsuse punktides 69 ja 71–73, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt kartellikokkuleppe tegelikku mõju asjaomasele turule. Siiski viis ta selle kontrolli läbi täiendavalt, nagu on märgitud selle kohtuotsuse punktis 66 pärast seda, kui ta nõuetekohaselt meenutas sama otsuse punktis 64, et kartellikokkulepete tegelik mõju turule ei ole trahvide taseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium. Järelikult ei ole tulemuslik apellantide väide, mis on suunatud Üldkohtu põhjenduste selle osa vastu.

35 Igal juhul vastab Üldkohtu arutluskäik vaidlusaluse otsuse põhjendamise kohta apellantide argumendile, mis on kokkuvõtlikult esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punkti 38 viimases lauses ning mille kohaselt olid vaidlusaluses otsuses sisalduv, kartellikokkuleppe tegeliku mõju turule puudutav arutluskäik ja järeldus valed, kinnitamata ning vastuolulised. Üldkohus leidis, et on olemas tõendid sellise mõju olemasolu tuvastamiseks, kuid ta ei seadnud kahtluse alla seda, et seda mõju on võimatu täpselt mõõta.

36 Seega ei läinud Üldkohus iseendaga vastuollu, kui ta esiteks meenutas põhimõtet, mille kohaselt ei ole rikkumise tegelik mõju turule trahvitaseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium, ning teiseks kontrollis vaidlusaluse otsuse põhjendust sellise mõju olemasolu kohta.

37 Seega nagu ilmneb apellantide esimese väite sõnastusest, järeldasid nad Üldkohtu kontrollist valesti, et rikkumise tegelikku mõju turule tuli arvesse võtta neile määratud trahvi lähtesumma arvutamisel. See argument põhineb valel eeldusel.

38 Mis puudutab kriitikat, et Üldkohus moonutas neid majanduslikku laadi tõendeid, mille apellandid talle esitasid, siis ei ole mitte väidetud, et Üldkohus tõlgendas majandusaruandeid ilmselgelt vastuolus nende sõnastusega (vt selle kohta 10. veebruari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-260/09 P: Activision Blizzard Germany *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-419, punkt 57), vaid pigem, et Üldkohus tegi nende aruannete sisu hindamisel vea. Igal juhul ei too apellandid selgelt välja nende aruannete osasid, mille selget ja täpset sisu Üldkohus eiras. Seega ei saa selle argumendiga nõustuda.

39 Nendest asjaoludest ilmneb, et esimene väide tuleb tagasi lükata.

Teine väide, et käibe arvesse võtmisel on rikutud erinevaid õigusnorme

Poolte argumendid

40 Teine väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 85–94. See väide hõlmab peamiselt nimetatud otsuse punkte 90–94, mis on sõnastatud järgmiselt:

„90 Hagejad väidavad selles osas esiteks, et tööstuslike torude tootjad vase hinda ei kontrolli, kuna see määratakse kindlaks vastavalt [London Metal Exchange'i]le, ja

teiseks, et tööstuslike torude ostjad ise otsustavad, millise hinnaga metalli osta. Hagejad rõhutavad samuti, et metalli hinna kõikumised ei mõjuta nende kasumit mingil moel.

91 Siiski tuleb tõdeda, et ühestki mõistlikust põhjendusest ei tulene, et asjaomase turu käive tuleks arvutada teatud tootmiskulusid välja jättes. Nagu komisjon on õigesti märkinud, esinevad kõikides tööstussektorites lõpptootega lahutamatult seotud kulud, mida tootja ei saa kontrolli all hoida, kuid mis moodustavad siiski olulise osa kogu tema tegevusest ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 5030 ja 5031). Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et vase hind moodustab tööstuslike torude lõpphinnast olulise osa või et vase hinna kõikumise oht on suurem kui muude toorainete puhul.

92 Lõpuks, mis puudutab hagejate erinevaid etteheiteid, millega soovitakse kinnitada, et asjaomase turu käibe kriteeriumi asemel oleks trahvide hoiatava mõju eesmärki ja võrdse kohtlemise põhimõtet silmas pidades sobivam määrata nende trahvisumma kindlaks kahjustatud sektori rentaabluse või sellega seonduva lisaväärtuse alusel, siis tuleb tõdeda, et need ei ole asjassepuutuvad. Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et rikkumise raskus tehakse kindlaks mitme asjaolu põhjal, millega seoses on komisjonil lai kaalutlusõigus (Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-101/05 ja T-111/05: BASF *vs.* komisjon, EKL 2007, lk II-4949, punkt 65), kuna kohustuslikult arvesse võetavate tingimuste kohta ei ole kehtestatud siduvat või ammendavat loetelu (eespool […] viidatud kohtuotsus Dalmine *vs.* komisjon, punkt 129), ning seega peab komisjon, mitte ühenduste kohus oma kaalutlusruumi raames ja kooskõlas võrdse

kohtlemise põhimõttest ning määrusest nr 17 tulenevate piirangutega otsustama, milliseid tegureid ja arvandmeid arvestada, et rakendada poliitikat, mis tagab EÜ artiklis 81 sätestatud keeldudest kinnipidamise.

93 Järgmiseks on vaieldamatu, et ettevõtja või turu käive on rikkumise raskuse hindamise tegurina tingimata ebamäärane ja mittetäielik. See ei erista ei kõrge lisaväärtuse ja madala lisaväärtusega turge ega kasumlikke ja vähem kasumlikke ettevõtjaid. Siiski, vaatamata selle umbkaudsele laadile, käsitlevad ühenduse seadusandja, komisjon ja Euroopa Kohus praegu käivet konkurentsiõiguses kohase kriteeriumina, et hinnata asjaomaste ettevõtjate suurust ja majanduslikku võimsust (vt eelkõige eespool […] viidatud kohtuotsus Musique diffusion française jt *vs*. komisjon, punkt 121; määruse nr 17 artikli 15 lõige 2, nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40) põhjendus 10 ning artiklid 14 ja 15).

94 Kõike eelnevat arvestades tuleb järeldada, et komisjon käitus õigesti, kui võttis asjaomase turu suuruse määratlemisel arvesse vase hinda."

41 Apellandid leiavad, et Üldkohus rikkus ühenduse õigust ja põhjendas sobimatult vaidlustatud kohtuotsust, kui ta selleks, et hinnata rikkumisest mõjutatud turu suurust, et tuvastada neile määratud trahvi raskuse element, kiitis heaks komisjoni viite turuväärtusele, mille hulka oli valesti arvatud müügitulu eelnevalt turult, mis oli „kartellikokkuleppe" turust eraldiseisev, hoolimata asjaolust, et kartelliliikmed ei olnud sellel eelneval turul vertikaalselt ühinenud.

42 Apellandid märgivad, et vasetöötlemistööstusel on spetsiifilised tunnused. Nimelt määrab klient metalli ostu hetke London Metal Exchange'il ning seega ka selle hinna. Isegi kui kliendile torutootja poolt esitatud arvel toodud hind sisaldab töötlemise marginaali, jääks siis, kui ettevõtja käibe arvutamiseks võtta arvesse seda marginaali, tähelepanuta majanduslik tegelikkus turul, mida iseloomustab eeskätt oluline osa, mille toote kulu hulgas moodustab tooraine, ning selle tooraine hinna väga suur kõikumine. Need asjaolud tuvastas Üldkohus.

43 Apellantide arvates rikkus Üldkohus õigusnormi, kuna ta ei leidnud, et komisjon pidi arvesse võtma Üldkohtu praktikat ja komisjoni enda otsustuspraktikat, mille kohaselt peab komisjon trahvi lähtesumma arvutamisel ja/või 10 % suuruse käibe ülempiiri kohaldamisel arvesse võtma asjaomase turu isepärasust.

44 Lisaks väidavad apellandid, et kuna Üldkohus ei eristanud apellante teistest ettevõtjatest, kelle käivet ei mõjuta nii palju tooraine hind, siis rikkus Üldkohus diskrimineerimiskeelu põhimõtet, mille kohaselt tuleb erinevates olukordades kohelda isikuid erinevalt.

45 Viimaks ei nõustu apellandid kohtupraktikaga, millele tugineb Üldkohus ning mis puudutab komisjoni kaalutlusruumi. Nad leiavad, et Üldkohus ei ole kontrollinud, kas kriteeriumid, mida komisjon kasutas kartellikokkuleppe raskuse tuvastamisel, kriteeriumid olid asjakohased ja sobivad.

46 Komisjon kinnitab, et väide on vastuvõetamatu osas, milles apellandid paluvad Euroopa Kohtul anda erinev hinnang, kui on Üldkohus andnud sellele, kas tööstuslike torude sektor on ainulaadne. Lisaks vaidleb komisjon vastu asjaoludele, nagu neid

kirjeldas KME kontsern, nimelt et torutootjad tegutsesid vase ostmisel sageli kliendi agendina, ega nõustu sellega, et Üldkohus võttis selles suhtes seisukoha.

47 Iga juhul leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 õigesti, et kõikides tööstussektorites esinevad lõpptootega lahutamatult seotud kulud, mida tootja ei saa kontrolli all hoida, kuid mis moodustavad siiski olulise osa kogu tema tegevusest ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta.

48 Samuti märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 õigesti, et vaatamata selle umbkaudsele laadile, käsitlevad ühenduse seadusandja, komisjon ja Euroopa Kohus praegu käivet konkurentsiõiguses kohase kriteeriumina, et hinnata asjaomaste ettevõtjate suurust ja majanduslikku võimsust.

Euroopa Kohtu hinnang

49 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et rikkumise raskusastme hindamisel tuleb arvesse võtta suurt hulka selliseid tegureid, mille laad ja tähtsus erinevad sõltuvalt rikkumise liigist ja asjaomase rikkumise erilistest asjaoludest. Nende tegurite hulka võivad olenevalt olukorrast kuuluda rikkumise esemeks olnud kaupade kogus ja väärtus, ettevõtja suurus ja majanduslik võimsus ja seega mõju, mida see ettevõtja võis avaldada turule (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt *vs.* komisjon, punkt 120).

50 Kuigi Euroopa Kohus on sellest järeldanud, et trahvi kindlaksmääramisel on lubatud arvestada nii ettevõtja kogukäivet, mis viitab ettevõtja suurusele ja tema majanduslikule võimsusele, kui ka osa sellest käibest, mis on saadud rikkumise esemeks olevatelt kaupadelt ja mis võib seega viidata rikkumise ulatusele, on kohus siiski tunnistanud, et ettevõtja kogukäive on vaid ligikaudne ja ebatäielik viide ettevõtja suurusele (eespool viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt *vs.* komisjon, punkt 121; 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe *vs.* komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 139; 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 243; 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-4429, punkt 100, ning 19. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-510/06 P: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-1843, punkt 74).

51 Lisaks on Euroopa Kohus korduvalt rõhutanud, et ei ühele ega teisele nendest arvudest ei tohi omistada tähtsust, mis oleks teiste rikkumise raskuse hindamise kriteeriumidega võrreldes ebaproportsionaalne (eespool viidatud kohtuotsused Musique Diffusion française jt *vs.* komisjon, punkt 121; Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 243; eespool viidatud 18. mai 2006. aasta kohtuotsus Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, punkt 100, ning eespool viidatud 19. märtsi 2009. aasta kohtuotsus Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, punkt 74).

52 Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 meenutas, et kuigi käive on ebamäärane ja ebatäielik kriteerium, on see asjaomaste ettevõtjate suuruse ja majandusliku võimsuse hindamisel kohane.

Samuti ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 otsustas, et ühestki mõistlikust põhjendusest ei tulene, et asjaomase turu käive tuleks arvutada teatud tootmiskulusid välja jättes. Kohtujurist leidis oma ettepaneku punktis 141, et kui brutokäibe arvessevõtmine oleks mõnel juhul lubatav, teistel juhtudel aga mitte, oleks vaja kehtestada künnis neto- ja brutokäibe vahekorra kujul, mida

oleks keeruline kohaldada, ning see põhjustaks lõputuid ja lahendamatuid vaidlusi, sealhulgas väiteid ebavõrdse kohtlemise kohta.

54 Viimaks põhjendas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsust kohaselt ning teostas temal lasuvat kontrolli. Kuna apellandid vaidlesid vastu käibe kasutamisele asjaomase turu suuruse hindamisel, lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88 tagasi komisjoni kinnituse, et apellantidele määratud trahvi lähtesumma ei oleks olnud tingimata väiksem kui 35 miljonit eurot, kui vase hind oleks turu käibest maha arvatud. Edasi kontrollis kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91, kas komisjon võttis turu suuruse hindamisel valesti arvesse vase hinda.

55 Nendest järeldustest ilmneb, et Üldkohus teostas tema kohustuseks oleva kontrolliülesande, et ta vastas apellantide esitatud väitele ega rikkunud õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 94 järeldas, et komisjon võttis õigesti arvesse vase hinda, selleks et kindlaks määrata asjaomase turu suurus.

56 Mis puudutab kriitikat, mille kohaselt ei ole Üldkohus kontrollinud, kas kartellikokkuleppe raskuse tuvastamiseks komisjoni kasutatud kriteeriumid olid asjakohased ja sobivad, siis tuleb meenutada, et konkurentsi valdkonnas tehtud otsuse peale esitatud hagi puhul on hageja see, kes sõnastab sellekohased väited, ning Üldkohtu ülesanne ei ole omal algatusel kontrollida, kuidas on kaalutud elemente, mida komisjon võttis trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse.

57 Teine väide ei ole seega põhjendatud.

Kolmas väide, et rikkumise kestuse arvessevõtmisel on rikutud erinevaid õigusnorme

Poolte argumendid

58 Apellandid märgivad, et nende kolmas väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 100–105. Nad väidavad, et Üldkohus on rikkunud ühenduse õigust ning põhjendanud seda kohtuotsust segaselt, ebaloogiliselt ning sobimatult, et ta on jätnud muutmata vaidlusaluse otsuse selle osa, kus komisjon kohaldas valesti suuniseid ning on rikkunud proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet, suurendades maksimaalse protsendimäära võrra neile rikkumise kestuse alusel määratud trahvi lähtesummat.

59 Apellantide arvates ilmneb suuniste punktist 1 B, et rikkumise kestuse alusel trahvi suurendamise eesmärk on „kehtestada tõhusad sanktsioonid piirangute puhul, millel on pikka aega olnud kahjulik mõju tarbijatele". Seos, mis peab olema rikkumise kestuse ja selle kahjuliku mõju vahel, ilmneb samuti kohtupraktikast. Üldkohus ei ole kontrollinud, kas komisjon omistas rikkumise raskusastme hindamisel tegelikult nõuetekohase kaalu asjaolule, et kõnealuse kartellikokkuleppe intensiivsus ja tõhusus varieerusid aja jooksul. Seega leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 104 valesti, et trahvi lähtesumma suurendamine 125 % ei ole ilmselgelt ebaproportsionaalne.

60 Komisjon leiab, et Euroopa Kohus ei ole pädev asendama Üldkohtu hinnangu trahvisumma kohta oma hinnanguga. Väide on seega vastuvõetamatu.

61 Igal juhul on Üldkohus andnud oma hinnangule selge ja loogilise selgituse, milles vastati kõikidele KME kontserni õigusväidetele.

Euroopa Kohtu hinnang

62 Oma kolmanda väitega vaidlevad apellandid samal ajal vastu põhimõttele, mille kohaselt suurendatakse rikkumise kestuse arvessevõtmiseks trahvi, ning selle põhimõtte kohaldamise tulemusele apellante puudutavas osas, nimelt rikkumise eest 35 miljonile eurole määratud trahvi lähtesumma suurendamine 125 %, selleks et võtta arvesse rikkumise kestust pikkusega 12 aastat ja 10 kuud, kusjuures iga rikkumises osalemise aasta vastab 10 % suurendamisele. Põhisumma ulatus seega 56,88 miljoni euroni.

63 Nagu kohtujurist on märkinud oma ettepaneku punktis 162, põhineb tulemust puudutav kriitika valel eeldusel, et suurendamise määr oli 125 %, sest see oli vaid 62,51 % (56,88/35 = 1,6251).

64 Mis puudutab põhimõtet, mille kohaselt suurendatakse rikkumise kestuse arvessevõtmiseks trahvi, siis ei ole vaja sisuliselt tuvastada, et selle kestuse ja konkurentsieeskirjades sätestatud ühenduse eesmärkidele põhjustatud suurema kahju vahel esineb otsene seos.

65 Kokkuleppele EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamise kaalumisel on ülemäärane võtta arvesse kokkuleppe tegelikku mõju, kui ilmneb, et selle eesmärk oli takistada, piirata või kahjustada konkurentsi (vt selle kohta 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades

56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig *vs*. komisjon, EKL 1966, lk 429). Nii on see eelkõige, nagu käesoleval juhul, kokkulepete puhul, mis sisaldavad ilmseid konkurentsipiiranguid, näiteks hindade kindlaksmääramine ja turu jagamine. Kui kartellikokkuleppes määratletakse turu seisund selle sõlmimise hetkel, võib selle pikk kestus muuta turustruktuurid jäigemaks, vähendades kartellis osalejate soovi viia läbi uuendusi ning teha arendusi. Mida pikem on kartellikokkuleppe enda pikkus, seda raskem ja pikem on naasmine vaba konkurentsi juurde.

66 Isegi kui kartellikokkuleppe intensiivsus ja tõhusus varieeruvad ajas, on samuti tõsi, et see kartellikokkulepe kehtib edasi ning muudab turustruktuurid veelgi jäigemaks.

67 Seoses oletusega, et kokkulepe on jäetud täielikult rakendamata, tuleb meenutada, et suuniste punktis 3 on märgitud, et kokkulepete tegelik täitmata jätmine või rikkuvas tegevuses mitteosalemine võib kujutada endast kergendavat asjaolu, mis annab alust vähendada trahvi põhisummat. Siiski ei ole sellise olukorraga tegemist käesoleval juhul, kuna apellandid ei vaielnud vastu kartellikokkuleppe rakendamisele neid puudutavas osas, vaid üksnes asjaolule, et arvesse ei võetud selle rakendamise muutuvat intensiivsust ning kartellikokkuleppe tegelikku ja objektiivset mõju tarbijatele.

68 Lisaks võib olla keeruline mõõta tegelikku kahju tarbijatele, arvestades muutujate paljusust eelkõige toote hinna kujunemisel.

69 Igal juhul on seadusandja lugenud rikkumise kestuse teguriks, mida tuleb sellisena trahvide summa kindlaksmääramisel arvesse võtta.

70 Neid tegureid arvestades lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105 õigesti põhjendamatuse tõttu tagasi väite, mis puudutab trahvisumma suurendamist kartellikokkuleppe kestuse alusel.

71 Neist teguritest kogumis ilmneb, et kolmas väide ei ole põhjendatud.

Neljas väide, et apellantide koostöö arvessevõtmisel on rikutud erinevaid õigusnorme

Poolte argumendid

72 Apellandid märgivad, et nende neljas väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 123–134. Nad leiavad, et Üldkohus rikkus ühenduse õigust, jättes muutmata vaidlusaluse otsuse osa, milles komisjon keeldus vähendamast nende trahvisummat nende koostöö alusel väljaspool koostööteatise kohaldamisala, rikkudes seejuures suuniste punkti 3 kuuendat taanet ning õigluse ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

73 Apellantide arvates oleks üksnes neil tulnud vähendada trahvi, põhjusel et nad esitasid rikkumise kestuse kohta tõendi erinevalt Outokumpu kontsernist, kes esitas üksnes teavet kartellikokkuleppe kogu kestuse kohta.

74 Komisjon kinnitab, et osas, milles KME kontsern palub Euroopa Kohtul asendada Üldkohtu hinnang Euroopa Kohtu omaga, on väide vastuvõetamatu.

75 Lisaks on see väide põhjendamata. Komisjon väidab, et Üldkohus esitas vastuseks KME kontserni kõigile õiguslikele argumentidele selge ja loogilise selgituse oma hinnangus nende juhtumite kohta, mil võib osaliselt kohaldada kaitset trahvide eest.

76 Outokumpu kontserni trahvi vähendamise osas märgib komisjon, et kontserni esitatud teave võimaldas komisjonil viia läbi uurimine ja koguda tõendeid. Apellandid lihtsustasid ülesannet, esitades Outokumpu kontsernist 16 kuud hiljem tõendeid, kuid mitte midagi enamat. Vastupidi sellele, mida väidavad apellandid oma apellatsioonkaebuses, ei olnud nende suhtes enam võimalik kohaldada osaliselt kaitset trahvide eest vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul, kuna selline kaitse puudutab tõendeid „faktide kohta, millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik", mis ei olnud nii kartellikokkuleppe kogu kestuse puhul.

77 Komisjon rõhutab viimaks, et trahvide eest osalise kaitse kohaldamine apellantide viidatud juhul läheks vastuollu koostööteatise D osaga, mille kohaselt vähendatakse trahvi juba siis, kui ettevõtja esitab komisjonile teavet, dokumente või muid tõendeid, mis aitavad tuvastada toimepandud rikkumist.

Euroopa Kohtu hinnang

78 Meenutagem, et koostööteatise kohaselt jäetakse trahv määramata või vähendatakse väga oluliselt selle summat ettevõtja puhul, kes esimesena esitab määravad tõendid kartellikokkuleppe olemasolu tõendamiseks.

79 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 144 ja 145 analüüsis Üldkohus apellantide ja Outokumpu kontserni koostöö asjaolusid. Sellegipoolest on tegemist märkuste ja faktiliste hinnangutega, mida Euroopa Kohus ei pea apellatsiooni raames kontrollima.

80 Lisaks, mis puudutab tõdemust, et apellantide koostöö oli Outokumpu kontserni omast hilisem, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 147 õigesti, et apellandid ja Outokumpu kontsern ei olnud sarnases olukorras ning järelikult neid ei diskrimineeritud.

81 Viimaks ei märgi apellandid, kuidas Üldkohus rikkus õigusnormi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 130 ja 131 toodud kaalutlustes, ega selgita nimelt, kuidas on kergendavatel asjaoludel trahvi vähendamine komisjonile juba teadaolevate tõendite esitamisega rohkem põhjendatud kui komisjoni jaoks uue teabe varasema esitamisega. Järelikult on see argument vastuvõetamatu, kuna see on liiga ebatäpne.

82 Nendest asjaoludest kogumis ilmneb, et neljas väide on osaliselt vastuvõetamatu ning osaliselt põhjendamatu.

Viies väide, et rikutud on õigust tõhusale kohtulikule kaitsele

Poolte argumendid

83 Apellandid väidavad, et Üldkohus on rikkunud ühenduse õigust ning nende põhiõigust tõhusale ja takistusteta kohtulikule kaitsele, kuna kohus ei ole tähelepanelikult ja hoolsalt kontrollinud nende argumente ning on andnud liialt ja ebamõistlikult järele komisjoni kaalutlusõigusele.

84 Apellandid märgivad, et „kaalutlusruumi" ja „kohtuliku järeleandmise" doktriin ei tohiks käesoleval ajal olla enam kohaldatav, kuna ühenduse õigusele on praegu iseloomulik komisjoni määratavate trahvide suur summa, mis on arengusuund, mida sageli käsitatakse Euroopa konkurentsiõiguse *de facto* „karistusõiguseks muutumisena".

85 Lisaks välistab EÜ artikli 81 lõikes 3 ette nähtud niisuguse erandi vahetu kohaldamine, mis on kehtestatud määrusega nr 1/2003 eelneva loakorra asendamiseks, määratluse poolest komisjoni mis tahes kaalutlusruumi konkurentsieeskirjade kohaldamisel ning seega näeb ette vaid väga vähesel määral kohtuliku järeleandmise võimalusi kohtute jaoks, kes kontrollivad nende eeskirjade komisjoni poolt kohaldamist erijuhtudel.

86 Apellandid väidavad lisaks, et komisjoni kaalutlusruum ei tohiks olla õigustatud sellega, et komisjon on väidetavalt pädevam hindama keerukaid asjaolusid või majanduskküsimusi. Nad märgivad selles osas, et nii Euroopa Kohus kui Üldkohus on keerulistel juhtudel edukalt teostanud iseäranis intensiivset kohtulikku kontrolli.

87 Arvestades Üldkohtule EÜ artikliga 229 ja määruse nr 1/2003 artikliga 31 antud täielikku pädevust, ei tohiks Üldkohus samuti võimaldada komisjonile mingit kaalutlusruumi mitte üksnes seoses trahvisumma kohasuse ja proportsionaalsusega, vaid ka komisjoni kehtestatud töömeetodiga tema arvutuste tegemiseks. Apellantide arvates peab Üldkohus kontrollima, kuidas komisjon iga konkreetse juhtumi korral hindas õigusvastase tegevuse raskust ja kestust, ning ta võib selle hinnangu asendada enda omaga, seejuures trahvi tühistades, vähendades või suurendades.

88 Apellandid meenutavad samuti, et Euroopa Inimõiguste Kohtu arvates ei lähe haldusõiguse rakendamine haldusotsuste ja trahvide abil iseenesest vastuollu 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artikli 6 lõikega 1. Nimetatud rakendamine peab siiski olema reguleeritud piisavalt tugevate menetluslike tagatistega ning sellega peab kaasnema tõhusa kohtuliku kontrolli kord, mis sisaldab täielikku pädevust haldusotsuste kontrollimiseks. Õigus „tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus" on samuti sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artiklis 47.

89 Kõigepealt väidab komisjon, et viies väide on Euroopa Kohtu poolt kontrollimiseks liiga üldine ja ebatäpne. Edasi märgib ta, et KME kontsern ei vaidle vastu komisjoni otsuste kohtuliku kontrolli alusstruktuurile ega esita ühtegi elementi, et selgitada, kuidas Üldkohtu viited komisjoni kaalutlusruumile tõendavad, et Üldkohus ei kontrollinud kohaselt vaidlusaluse otsuse seaduslikkust, arvestades KME kontserni poolt Üldkohtule esitatud teist kuni neljandat väidet.

90 Viimaks leiab komisjon, et KME kontsern piirdub vihjamisega „kriminaalsüüdistusele" ja EIÕK artikli 6 lõikele 1, kuid ei analüüsi järeldusi, mis tuleks sellest teha.

Euroopa Kohtu hinnang

91 Oma viienda väitega vaidlevad apellandid samal ajal vastu viisile, kuidas Üldkohus avaldas, et ta pidi arvesse võtma komisjoni laia kaalutlusruumi, ning viisile, kuidas ta vaidlusalust otsust tegelikult kontrollis. Nad viitavad nii EIÕK artiklile 6 kui hartale, täpsustamata samas, kas nad vaidlevad selles osas vastu kohtuliku kontrolli põhimõtetele või viisile, kuidas Üldkohus seda kontrolli käesoleval juhul teostas.

92 Tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on praegu ette nähtud harta artiklis 47 (vt 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-279/09: DEB, EKL 2010, lk I-13849, punktid 30 ja 31; 1. märtsi 2011. aasta määrus kohtuasjas C-457/09: Chartry, EKL 2011, lk I-819, punkt 25, ning 28. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-69/10: Samba Diouf, EKL 2011, lk I-7151, punkt 49).

93 Institutsioonide otsuste kohtulik kontroll on korraldatud aluslepingutega. Lisaks seaduslikkuse kontrollile, mis on käesoleval ajal sätestatud ELTL artiklis 263, kavandati määrustes ette nähtud karistuste puhul täieliku pädevuse raames läbiviidavat kontrolli.

94 Seoses seaduslikkuse kontrolliga on Euroopa Kohus otsustanud, et kuigi komisjonil on valdkondades, mille tõttu antakse keerulisi majanduslikke hinnanguid, kaalutlusruum majanduslikes küsimustes, ei tähenda see, et liidu kohus peab hoiduma kontrollimast, kuidas on komisjon majandusandmeid tõlgendanud. Liidu kohus ei pea nimelt kontrollima ainult esitatud tõendite sisulist õigsust, usaldusväärsust ja sidusust, vaid ka kontrollima, kas kogutud tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida keerulise olukorra hindamisel tuleb arvesse võtta, ja kas kõnealused tõendid võivad toetada järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud (vt 15. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-12/03 P: komisjon *vs.* Tetra Laval, EKL 2005, lk I-987, punkt 39, ning 22. novembri

2007. aasta otsus kohtuasjas C-525/04 P: Hispaania *vs.* Lenzing, EKL 2007, lk I-9947, punktid 56 ja 57).

95 Määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 teises taandes on seoses konkurentsiõigusrikkumiste eest määratava karistusega sätestatud, et trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.

96 Euroopa Kohus on otsustanud, et trahvisummade määramisel on vaja arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki muid tegureid, mis võivad mõjutada rikkumiste raskuse hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumine, nende roll kooskõlastatud tegevuse kehtestamisel, tegevusest saada võidav kasu, nende ettevõtjate suurus ja asjassepuutuvate kaupade väärtus ning oht, mida seda liiki rikkumised Euroopa Ühendusele kujutavad (eespool viidatud kohtuotsused Musique Diffusion française jt *vs*. komisjon, punkt 129; Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon, punkt 242, ning 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: Prym ja Prym Consumer *vs*. komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 96).

97 Euroopa Kohus on samuti märkinud, et samuti tuleb arvesse võtta objektiivseid elemente, nagu konkurentsivastaste tegude sisu ja kestus, nende arv ja intensiivsus, mõjutatud turu ulatus ja majanduse kahjustatus. Analüüsis tuleb samuti arvestada vastutavate ettevõtjate suhtelist olulisust ja turuosa ning rikkumise võimalikku kordumist (7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt *vs*. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 91).

98 Niisuguse suure hulga elementide tõttu peab komisjon läbi viima rikkumise asjaolude põhjaliku kontrollimise.

99 Läbipaistvuse eesmärgil võttis komisjon vastu suunised, milles ta märgib, millal ta võtab arvesse rikkumise seda või teist asjaolu, ning milles on toodud sellest trahvisummale tuleneda võivad tagajärjed.

100 Suunised, mille osas Euroopa Kohus otsustas, et need kujutavad endast käitumisnormi, mis sisaldab viidet järgimisele kuuluvale praktikale ning mida haldusasutus ei või konkreetsel juhul eirata, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi (eespool viidatud 18. mai 2006. aasta kohtuotsus Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, punkt 91), piirduvad sellega, et kirjeldavad komisjoni järgitavat rikkumise analüüsimise meetodit ja kriteeriume, mida viimane peab trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtma.

101 Meenutada tuleb ühenduse aktide põhjendamise kohustust. Käesoleval juhul on sellel kohustusel eriline tähtsus. Komisjonil lasub kohustus põhjendada oma otsust ning eeskätt selgitada, kuidas ta kaalus ja hindas arvessevõetud elemente (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Prym ja Prym Consumer *vs.* komisjon, punkt 87). Põhjenduse olemasolu peab kohus kontrollima omal algatusel.

102 Lisaks lasub liidu kohtul kohustus kontrollida seaduslikkust elementide alusel, mille on hageja esitanud oma väidete põhjendamiseks. Selle kontrolli käigus ei saa kohus tugineda kaalutlusruumile, mis on komisjonil nii selliste elementide valikul, mida ta võttis arvesse suunistes nimetatud kriteeriumide kohaldamisel, kui ka nende elementide hindamisel, et loobuda põhjalikust õiguslike ja faktiliste asjaolude kontrollimisest.

103 Seaduslikkuse kontrolli täiendab täielik pädevus, mis oli liidu kohtule antud määruse nr 17 artikliga 17 ja mis talle praegu on ELTL artikli 261 kohaselt antud määruse nr 1/2003 artikliga 31. Kohtul on lisaks karistuse pelgale seaduslikkuse kontrollile õigus asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada (vt selle kohta 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 692).

104 Tuleb siiski rõhutada, et täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist, ning meenutada, et menetlus liidu kohtutes on võistlev. Välja arvatud avalikul huvil põhinev väide, mille kohus peab tõstatama omal algatusel, on vaidlustatud otsuse põhjenduse niisugusel puudumisel hageja see, kes peab tõstatama väited selle otsuse kohta ning esitama nende väidete põhjendamiseks tõendid.

105 Kõnealune menetluslikku laadi nõue ei lähe vastuollu normiga, mille kohaselt peab konkurentsieeskirjade rikkumiste puhul komisjon tõendama tema kindlaks tehtud rikkumist ning esitama tõendid, mille alusel saab õiguslikult piisavalt tuvastada rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude asetleidmist. Kohtusse esitatud hagi raames peab hageja nimelt tuvastama vaidlustatud otsuse vaidlusalused osad, sõnastama sellekohased etteheited ning tooma välja tõendid, mis võivad kujutada kaalukaid tõendeid, kinnitades, et need etteheited on põhjendatud.

106 Aluslepingutes ette nähtud kontroll tähendab seega, et liidu kohus teostab nii õiguslike kui faktiliste asjaolude kontrolli, samuti seda, et tal on pädevus hinnata tõendeid, tühistada vaidlustatud otsus ning muuta trahvisummat. Seega ei ole tõsi see, et ELTL

artiklis 263 sätestatud seaduslikkuse kontroll, mida trahvisumma puhul täiendab määruse nr 1/2003 artiklis 31 ette nähtud täielik pädevus, oleks vastuolus harta artiklis 47 asuva tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte nõuetega.

107 Seega on viies väide põhjendamatu osas, milles see puudutab kohtuliku kontrolli norme seoses tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega.

108 Mis puudutab viisi, kuidas Üldkohus kontrollis vaidlusalust otsust, siis seguneb viies väide apellatsioonkaebuse teise kuni neljanda väitega ning seega on Euroopa Kohus seda väidet juba kontrollinud.

109 Selles osas tuleb märkida, et isegi kui Üldkohus on mitmel korral, nimelt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 35–37, 92, 103, 115, 118, 129 ja 141 viidanud komisjoni „kaalutlusõigusele", „sisulisele kaalutlusruumile" või „laiale kaalutlusruumile", ei ole see Üldkohtul takistanud teostamast tema kohustuseks olevat õiguslike ja faktiliste asjaolude täielikku ja kõikehõlmavat kontrolli.

110 Nendest teguritest kogumis ilmneb, et viies väide ei ole põhjendatud.

111 Järelikult ei saa mitte ühegi väitega, mille KME kontsern esitas oma apellatsioonkaebuse toetuseks, nõustuda ning seega tuleb apellatsioonkaebus jätta rahuldamata.

Kohtukulud

112 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel, mida kohaldatakse kodukorra artikli 118 alusel ka apellatsioonimenetluse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja KME kontsern on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb käesoleva kohtumenetluse kulud välja mõista KME kontsernilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja KME Germany AG-lt, KME France SAS-ilt ja KME Italy SpA-lt.

Allkirjad